

Hyvässä seurassa on tulevaisuus

Tuire Ranta-Meyer, Meri Kytö ja Mikko Ojanen

Tässä pääkirjoituksessa voimme tuoda todella tuoreita terveisiä seminaarista, jonka Suomen musiikkitieteellinen seura, Tulevaisuuden tutkimuksen seura ja Suomalaisen kirjallisuuden seura järjestivät yhteistyössä perjantaina 29.9.2023. Otsikon ”Musiikki toivotuissa tulevaisuuksissa” saaneen seminaarin taustalla on erityisesti yhteistyö, joka käynnistyi konkreettisesti Tiedepalkinto 2023:n jakotilaisuudessa maaliskuussa Tieteiden talolla. Tulevaisuuden tutkimuksen seuran (Tutu-seura) puheenjohtaja Tapani Martti kysyi silloin, olisiko MTS:lla halua tutustua, oppia ja hyötyä heidän vuosien 2018–2022 aikana toteuttamastaan strategiaprozessista. Tutu-seuran olemassaolon tarkoitusta, arvoja ja toimintamuotoja sekä 1980-luvulta peräisin olevia sääntöjä oli haluttu päivittää nykyaikaan ja varmistaa seuran kiinnostavuus perinpohjaisella, jäsenistöä osallistavalla strategiatyöllä niin tässä ajassa kuin tulevaisuudessakin.

Tulevaisuuden tutkimuksen seuran tarjous yhteistyöstä lankesi hyvin otolliseen maaperään. On enemmän kuin ilmeistä, että myös musiikkitieteellisen seuran on välttämätöntä kirkastaa omaa visiotaan tieteellisenä seurana, toiminta-ajatuksiaan ja ylipäättään näkemystään tulevaisuudesta. Seuran hallitus on pohtinut kokouksissaan varsin aktiivisesti sitä, mitkä motiivit vaikuttavat seuran jäseneksi liittymiseen ja miksi moni alan keskeinenkään toimija ei katso jäsenyyttä tarpeelliseksi. Mikä on yli 110-vuotiaan seuran tulevaisuus tilanteessa, jossa yliopistojen sisälläkin oppiaine voi joutua sattumanvaraisesti säästöjen tai henkilöstörakennetta merkittävästi heikentävien toimenpiteiden kohteeksi? Millä voimavaroilla seuran toimintaa pidetään yllä ja kehitetään, jos oppiaineetkin ovat kurjistumisen kierteessä, eikä alan vakituissa työsuhteissa ole enää sellaista kriittistä massaa, joka voi osana työtehtäviään edustaa seuraa ja sen jatkuvuutta?

Vaikka tilanne on vakava, on hyvä tietää todella monien tieteellisten seurojen pohtivan näitä samoja kysymyksiä. MTS ei ole poikkeus muiden joukossa, eikä tuomiopäivän pasuunoiden soittaminen ole ratkaisu. Sana ”rohkeus” tuli esiin tulevaisuusseminaarin monessa puheenvuorossa. Se tarkoittaa sitä, että uskaltaa kohdata asiat sellaisena kuin ne useimmille näyttävät, mutta jatkaa silti ja etsiä uusia polkuja vanhojen kasvaessa umpeen.

Sanaa ”strategia” voidaan musiikintutkimuksessa tarkastella eri näkökulmista. Tieteenalalla toimivat tutkijat käyttävät sekä strategioita että enenevässä määrin taktiikoita tutkimuksen kehittämiseen. Organisaatiot puolestaan laativat strategioita pystyäkseen toimimaan riittävän yhdensuuntaisesti ja systemaattisesti jonkin tavoiteltavan päämäärän tai toteutuvaksi halutun tulevaisuuden saavuttamiseksi. Syyskuun tulevaisuusseminaari ei keskittynyt kummankaan näkökulman tarkasteluun, vaan vasta pohjusti tulevaa työtä ja avasi ajattelua näkemään musiikille ja musiikintutkimukselle mahdollisimman monia tulevaisuuksia yhteiskunnassamme. Niistä ja muistakin käynnistyvistä keskusteluista suodattuu parhaimmillaan jaettu käsitys siitä, mitä haluamme alalla saada aikaan.

Esimerkiksi Tulevaisuuden tutkimuksen seura on määritellyt vuoden 2030 tavoitteekseen, että sillä on 30 yhteisö- ja 1500 henkilöjäsentä, joista kymmenen prosenttia toimii seurassa aktiivisesti. Se haluaa olla tunnettu tulevaisuudentutkimuksen luotettuna lipunkantajana ja sillanrakentajana sekä edelläkävijä ja sparraaja tieteellisten seurojen keskuudessa Suomessa. Tulevaisuudesta on siis luotu kompakti, neljän kohdan laajuinen ymmärrettävissä oleva näkemys. Syyskuun lopussa toteutunut yhteistyöseminaarimme Tutu-seuran kanssa oli esimerkki siitä, että tavoitteet eivät ole vain merkintöjä paperilla, vaan niitä halutaan tehokkaasti myös toteuttaa.

Myös MTS on viime vuosina ollut aktiivisesti mukana rakentamassa suomalaisen tiedepolitiikan tulevaisuutta. Se on käytännössä tarkoittanut vaikuttamista yhteiskuntaan, yhteistyötä taiteentutkimuksen muiden seurojen kanssa ja jatkuvaa pohdintaa siitä, mihin asioihin ja ilmiöihin seuran tulee ottaa kantaa. Myös ajatusten vaihto yhteistyön edelleen tiivistämisestä ja ehkäpä joidenkin toimintojen yhdistämisestä on käynnistynyt, vaikkakin vielä melko varovaisin askelin.

Nyt syyskuun lopussa Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran juhlasalissa pidetty seminaari oli onnistunut avaus sekä yhteistyön että toivottujen tulevaisuuksien tunnustelujen osalta. Tervehdyspuheenvuoron tulevaisuusseminaarin alussa piti Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) toiminnanjohtaja Lea Rynänen-Karjalainen. Hänen alustuksestaan oli kuultavissa sitoutuminen sellaiseen TSV:n strategiatyöhön, joka edistää yhteistyön ja kansainvälisyyden maailmaa ja sitä kautta jäsenseurojen vahvistumista. Rynänen-Karjalaisen puheenvuoro seminaarissa on luettavissa tästä numerosta.

Musiikintutkimuksen professori Tuire Kuusi Taideyliopiston Sibelius-Akatemiasta muistutti mieliin EU:n suosittuimmat tutkijanurasta sekä tutkijan kompetenssin tunnistamisesta, ja nosti tätä vasten esiin taidealan akateemisen jatkotutkimuksen laajan soveltavuuden, paitsi erityisalan

tehtäviin, myös monille yhteiskunnassa tarvittaville asiantuntija-aloille. Toistaiseksi vaikkapa musiikin tohtoreiden monipuolista osaamista, järjestelmällisyyttä ja kurinalaista työskentelyä sekä luovaa ongelmanratkaisukykyä ei välttämättä ole tunnistettu taidekentän ulkopuolella. Myös musiikintutkimusta tekevien jatko-opiskelijoiden ja heidän ohjaajiensa keskinäiset yhteydet vaikkapa MuToVe-verkoston tapaamisten yhteydessä ovat oivallinen tapa kehittyä ja tunnistaa muiden yliopistojen tai tutkijoiden erityisosaaminen. Kuusi painotti myös tutkimuksesta viestimisen kehittämisen tärkeyttä.

Musiikkitieteen lehtori Juha Torvinen Helsingin yliopistosta esitti selkeästi perustelemansa, kahdeksan kohdan listauksen musiikkitieteen tulevaisuuden edellytyksistä. Torvisen mukaan ensimmäinen edellytys on, että musiikkitieteen ydinainesanalyysi on tehty tarkoittaen tällä, että musiikkianalyysi (laajasti ymmärrettynä) ymmärretään tieteenalan identiteettiä määrittävänä. Toinen edellytys on, että psykologinen ja aivojen tutkimus musiikin avulla erotetaan musiikkiin kohdistuvasta tieteestä. Kolmantena, musiikin historiaa tulee tarkastella nykyistä tasa-arvoisemmin. Neljäs edellytys on, että etnomusikologiaa itsenäisen tutkimussuuntauksena ei enää tarvita, tarkoittaen että se on tehnyt itsensä tarpeettomaksi musiikintutkimuksen kentällä. Viidentenä edellytyksenä on, että menetelmien ja teorioiden identiteettifunktio korvautuu niiden työkalufunktiolla. Kuudentena: uskonnollissävyytteinen suhtautuminen taide-musiikkiin on loppunut. Seitsemäntenä edellytyksenä Torvinen listaa, että musiikin taiteellinen tutkimus on oivaltanut mitä se on, eli tällä hetkellä koko tieteenalaa hämmentävä epäselvyys on poistunut. Viimeisenä eli kahdeksantena edellytyksenä on, että musiikkitieteen rahoitus on turvattu. Tästä Torvisen keskustelun avauksesta kuulemme toivon mukaan lisää tällä tai jollain toisella foorumilla.

Suomen Kirjallisuuden Seuran arkistotutkija Risto Blomster kysyi puheenvuorossaan, kenen (soivaa) historiaa olemme tallentaneet ja mitä soivaa aineistoa, muun aineiston ohella, arkistoihin jää meidän ajastamme. Hän kytki puheenvuorossaan SKS:n arkiston tallenteet ja muun historiallisen materiaalin tulevaisuuden taiteeseen ja sen tutkimiseen, sillä taidetta, musiikkia ja kulttuuritapahtumia varten hänen mukaansa haetaan usein inspiraatiota ja tietoa myös arkistoista. Esimerkit arkistoaineistojen hyödyntämisestä kertovat suoraan tavoista, joilla perinteen jatkumista tulevaisuuteen tehdään.

Futuristi ja Tutu-seuran Helsinki-aktiivi Erkki Aalto avasi esityksessään ”Hyvinvointiyhteiskunnan murros ja musiikin tulevaisuusroolit” näkemyksiään siitä, miten hyvinvointi on hukassa ja miten juuri musiikilla

on potentiaalia olla avain reiluun, resurssiviisaaseen ja ihmisen elämän keskipisteeseen asettavaan tulevaisuuteen. ”Kestävä hyvinvointi ei synny eikä sitä kannata yrittää tavoitella pelkästään julkisten palveluiden ja yksityisten palveluiden tuottamana eikä pelkästään rahalla. Sohvaperunana olo ei tuo hyvinvointia, vaan jokainen tarvitsee kokemusta merkityksellisyydestä, osallisuudesta, arvostuksesta ja luottamuksesta”, hän korosti ja jatkoi: ”Musiikilla on valtavasti vahvuuksia, se yhdistää, osallistaa, sovittaa yhteen, kuuluu kaikille ja on parhaimmillaan kaikkien saavutettavissa riippumatta iästä, ajasta, paikasta, tilanteista, arvoista, kulttuurista tai varallisuudesta. Sillä on todistetut hyvinvointivaikutukset ja monimuotoiset varannot, joiden ansiosta se voi kehittyä. Musiikilla on ylipäätään positiivinen imago ja voima.”

Musiikintutkija ja musiikkitoimittaja Riikka Hiltunen esitteli tutkimustaan populaarimusiikin biisintekijöiden monimuotoisista tulevaisuus-käsityksistä. Hiltunen osoitti, miten muodin muutokset ja poptrendien haistelu yhdistyy musiikintekijöiden ajatuksissa musiikkiteollisuuden alan ennakoitavuuksiin ja vastaavasti yllätyksellisyyteen. Kokonaisuudessaan seminaari tarjosi paitsi moneen suuntaan ulottuvia näkemyksiä musiikin ja musiikintutkimuksen tulevaisuudesta, myös polveilevan loppukeskustelun perusteella paljon pähkinöitä purtavaksi tähän hetkeen. Onkin tärkeää, että eri näkemyksiä saadaan nostettua esiin, sanallistettua ja yhteensovitettua. Olemme varmaankin kaikki yhtä mieltä siitä, että tulevaisuutta on, paitsi tärkeä, myös inspiroivaa tutkia yhdessä ja hyvässä seurassa.

* * *

Tämä *Musiikin* numero sisältää kaksi vertaisarvioitua tutkimusartikkelia, kirja-arvion ja lektion sekä jo mainitun puheenvuoron edellä esitellystä seminaarista. Sini Monosen vertaisarvioitu artikkeli ”Engaging Emotions? Music and Sound as Affective Transformative Communication in the Artivism of Extinction Rebellion Finland” käsittelee Elokapiinaa ja sitä, miten musiikkia ja ääntä käytetään osana affektiivista muutoskommunikaatiota taiteellisessa aktivismissa eli artivismissa. Monosen mukaan affektiivinen kommunikaatio on valjastettu liikkeessä osaksi ilmastonmuutoksen muutoskommunikaatiota. Aihetta käsitellään kahden esimerkin avulla: maaliskuussa 2021 käynnistyneen Kirjoita Kriisistä -kampanjan sekä lokakuussa 2021 järjestetyn Pitkäsillan tiesulun tapauksin. Artikkelin julkaistaan poikkeuksellisesti englanniksi sen kansainvälistä kiinnostusta herättävän aiheen ja ajankohtaisuuden vuoksi.

Vertaisarvioidussa artikkelissaan ”Vanhenevien kansalaisten äänimuistojen välittyminen radion keskusteluohjelmassa” Heikki Uimonen ja Helmi Järviluoma-Mäkelä tarkastelevat Ylen keskusteluohjelmaan Äänien ilta liittyviä kuuntelijoiden toiveita erilaisista kiinnostavista äänimuistoista ja mieliin painuneista ääniin liittyvistä kokemuksista. He tutkivat tapausesimerkkien valossa sitä, miten media voi muokata käsityksiämme yksittäisistä äänistä ja äänimaisemista. Niihin liittyvä muistityö tai niistä toimituksellisesti laadittu äänipostikortti voi olla keino rakentaa tai vahvistaa muistelijan omaa identiteettiä.

Matti Huttunen on kirjoittanut laajan kirja-arvion viime vuonna ilmestyneestä, vuonna 2018 pidettyyn kansainväliseen symposiumiin perustuvasta ja Taideyliopiston Sibelius-Akatemian julkaisemasta antologiasta *Institutionalization in Music History*. Sen ovat toimittaneet Saijaleena Rantanen ja Derek B. Scott. Huttusen mielestä kirjan aiheisiin wieniläisestä musiikkitieteestä diskoon, Albanian musiikin historiaan ja uuden musiikin institutionalisoitumiseen Belgiassa tai Espanjassa kytkeytyy niin monia erityyppisiä instituutioita, että kirja toimii epäsuorana muistutuksena koko instituutiokentän kirjavuudesta.

Numeron päättää Marko Niemelän luento väitöstilaisuudestaan Lapin yliopistossa, jossa tarkastettiin kulttuurihistorian alaan kuuluva äänimaisematutkimus: *Huumaava äänen pauhu: Rovaniemen markkinoiden äänimaisema 1881–1930*.